

Vanajavesikeskuksen kuntarahoituskausi 2026-2029

Yhdyskuntalautakunta 12.08.2025 § 116
679/00.04.02/2025

Valmistelija Elina Laukkanen

Asia

Vanajavesisäätiö on toimittanut Lempäälän kunnalle esityksen osallistumisesta Vanajavesikeskuksen kuntarahoituskaudelle 2026-2029. Osallistumista koskevat sopimukset laaditaan erikseen syksyn 2025 aikana.

Taustaa

Vanajavesisäätiö on perustettu vuonna 2012. Vanajavesisäätiö tukee Vanajaveden alueen vesistöjen, ympäristön ja maiseman tilan parantamiseen tähtäävää toimintaa. Vanajavesisäätiö on Vanajavesikeskuksen taustaorganisaatio, jonka tehtävänä on Vanajavesikeskuksen toiminnan turvaaminen. Vanajavesikeskuksessa työskentelee tällä hetkellä neljä vakituista työntekijää ja yksi määräaikainen työntekijä. Toiminta-alueen kunnat sekä alueen yritykset rahoittavat toimintaa. Lempäälän kunta on liittynyt toimintaan mukaan vuonna 2018 laaditun yhteistyösopimuksen myötä.

Vanajavesikeskuksesta on toimintavuosiensa aikana kasvanut merkittävä tekijä mm. monipuolisten vesistökunnostusten ja ympäristökasvatuksen alalla. Vanajavesikeskuksen toiminta on laajentunut ja yhteistyö kuntien, kansalaisjärjestöjen, tutkimus- ja oppilaitosten, yritysten, median ja viranomaisien on syventynyt. Vanajavesikeskus tähtää Vanajaveden alueen järvien ja jokien kuntoon saamiseen ja koko seudun vetovoimaisuuden vahvistamiseen. Vanajavesikeskus hoitaa vesiä ja kulttuurimaisemaa, virkistää elinkeinoelämää sekä sopeuttaa seutua ilmastonmuutokseen. Vaikka vesistön tila on viime vuosikymmeninä parantunut, paljon työtä on vielä jäljellä. Ilmaston muutoksen tuomat haasteet, vieraslajit ja monimuotoisuuden ylläpitäminen sekä elinympäristöjen ennallistaminen vaativat pitkäjänteistä ja hyvin koordinoitua työtä.

Kuntarahoitusmalli ja esitys Lempäälän maksuluokaksi

Vanajavesikeskuksen toiminnan kehittäminen sekä uusien merkittävien hankerahoitusten saaminen edellyttävät perusrahoitusta, joka mahdollistaa riittävän ja osaavan henkilöstön sekä mahdollisuuden käyttää kunta- ja yritysrahoitusta myös hankkeiden omarahoitusosuuksena. Vanajavesikeskuksen toiminta tapahtuu pääosin hankkeiden kautta. Vanajavesikeskus on aktiivisena toimijana kotiuttanut vuosittain yli 200 000 € ulkopuolista rahaa lähinnä valtiolta ja EU:lta.

Kuntarahoitus muodostaa Vanajavesikeskuksen toiminnan taloudellisen perustan. Aiempien rahoituskausien tapaan kuntarahoitusosuudet määräytyvät asukasluvun ja kunnan keskeisyyden perusteella. Ehdotettu uusi kuntarahoitusmalli perustuu kolmeen eri maksuluokkaan (2,3 €/asukas, 1 €/asukas ja 0,50 €/asukas) sen mukaan, missä kunta sijaitsee Vanajan vesistössä ja Vanajavesikeskuksen toiminta-alueella. Lempäälän maksuosuutta esitetään nostettavaksi esityksessä maksuluokkaan 1 €/asukas ja vuosittainen maksuosuus olisi siten jatkossa 24 854 €. Aiemmissa sopimuskausissa Lempäälä on ollut maksuluokassa 0,5 €/asukas. Lisäksi esitetään, että vuosimaksut sidotaan jatkossa

elinkustannusindeksiin ja indeksi huomioidaan osuuden laskennassa vuodesta 2027 alkaen.

Suunnittelut toimet rahoituskaudella 2026-2029

Vanajavesikeskuksen toimintaa ja tulevan rahoituskauden suunnitelmia on avattu tarkemmin liiteaineistossa (Liitteet 2, 4 ja 5).

Vanajavesikeskuksen ydintoiminta voidaan ryhmitellä neljään eri teemaan:

1) Vesienhoito ja vesistöviestintä, 2) Monimuotoisuus ja maisema, 3) Ilmasto, 4) Ympäristökasvatus ja lähikalan käytön edistäminen. Teemoihin kuuluvia hankkeita on tarkoitus toteuttaa Lempäälässä myös seuraavalla rahoituskaudella.

Vanajavesikeskus on valmistellut Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys ry:n kanssa hakemuksen viestintähankkeelle ”Vauhtia Vesienhoitoon 4 – Pirkanmaan alueen vesistöneuvonta ja kunnostustoimijoiden aktivointi”. Hankkeen suunniteltu toteutusaika on 1.11.2025- 31.12.2027. Vanajavesikeskus toimisi hankkeessa erityisesti Valkeakosken, Lempäälän ja Akaan seudulla. Hankkeessa toteutetaan yleistä vesistökunnostus- ja hankeneuvontaa ja vieraslajiviestintää sekä kartoitetaan jo rakennettujen vesienhallinta- ja suojelurakenteiden nykytilannetta ja huoltotarpeita mahdollista seuraavaa (investointi)hanketta varten. Hanketoteutusten lisäksi Vanajavesikeskus jakaa alueelleen vuosittain vesienhoitoavustuksia yleishyödylliseen toimintaan. Lempäälässä avustuskohteina ovat olleet mm. Iso-Savijärvi ja Iso-Kyynärö.

Teeman 2. eli monimuotoisuus ja maisema ajankohtaisin kokonaisuus on Vanajaveden seudulle yhteistyössä Pirkanmaan ja Hämeen ELY-keskusten kanssa haettu ja saatu valtakunnallinen Helmi-keskittymä-status, joka todennäköisesti jatkossa edistää myös Lempäälän alueen monimuotoisuushankkeiden rahoitusta. Lempäälässä Ahtialanjärvi ja Sarvikkaan alue ovat tärkeitä Helmi-keskittymän vesistöjä. Vanajavesikeskus on edistänyt molempiin alueisiin liittyviä arvoja mm. Freshabit-hankkeen (Ahtialanjärvi) sekä ”Iloiset linnut rannoille”- hankkeen (Sarvikkaan alue) puitteissa. Vieraslajien torjunta on tärkeä osa monimuotoisuuden edistämistä, ja vuonna 2026 käytettävissä tulee jälleen olemaan isosorsimo-kasvin torjuntaan osoitettu rahoitus. Tästä rahasta on jo jaettu avustuksia isosorsimon torjuntaan myös Lempäälän alueelle. Mikäli isosorsimo-erillisrahoitukseen saadaan jatkokausi, se mahdollistaa pitkäjänteisemmän työn lajin poistotyössä. Ranta- ja vesiluonnon monimuotoisuutta edistäville hankkeille on tarkoitus hakea rahoitusta eri kanavista ja myös toimia on tarkoitus edistää Lempäälässä huomioiden kunnan LUMO-ohjelman toteutuksen edistäminen.

Teema 3. eli ilmastotoimet tähtää vesienhoitosektorilla mm. taajamien vesien hallintaan äärevämmissä olosuhteissa. Näiden hulevesiasioiden neuvonnassa ja suunnittelussa Vanajavesikeskus on mukana Vauhtia vesienhoitoon 4 -hankkeen puitteissa. Yhteistyömahdollisuuksia selvitetään myös muiden toimijoiden, esimerkiksi MTK Pirkanmaan ja Pirkanmaan Metsäkeskuksen kanssa. Hämeen puolella on jo Hämeen Metsäkeskuksen kanssa käynnissä ELYn maaseuturahaston rahoittama yhteisprojekti ”Ilmastokestävyyttä ja ympäristöviisasta vesiensuojelua hämäläismetsiin”, jossa metsänomistajille tarjotaan vesiensuojeluneuvontaa ja lisäksi on rakennettu vesiensuojelurakenteita.

Teeman 4. eli ympäristökasvatus ja lähikalan käytön edistäminen osalta on tarkoitus järjestää eri teemaisia luontotutukioita Lempäälän, Valkeakosken ja Akaan päiväkodeille heidän lähiluonnossaan vuosina 2026-2027. Kohderyhmänä ovat esikouluikäiset lapset. Myös Lähikalaa lasten

lautasille -hankekokonaisuudelle haetaan jatkorahoitusta ELY-keskukselta, jolloin yläkoululaisten kalankäsittely- ja kokkauskurssit tulevat jatkumaan kaikissa Vanajavesikeskuksen toimialueen kunnissa.

Järvien suojeluyhdistykset ja kunnat voivat tarvittaessa hyödyntää Vanajavesikeskuksen vankkaa hankeosaamista myös suunnitellessaan ja toteuttaessaan omia vesistöihin liittyviä hankkeitaan.

Päätöksen perustelut

Lempäälän kunta katsoo tärkeäksi Vanajavesisäätiön mahdollistaman yhteistyön vesiensuojelutoimissa. Vanajavesikeskuksen toiminnan myötä pystytään tekemään pitkäjänteistä ja koordinoitua työtä, jolla saavutetaan vesistöjen, ympäristön ja maiseman tilan parantumista. Rahoituskaudelle suunnitellut teemat ja toimet tukevat Lempäälän kunnan tavoitteita vesienhoidon, luonnon monimuotoisuuden, ilmastomuutokseen sopeutumisen ja ympäristökasvatuksen osalta. Näitä tavoitteita sisältyy mm. Lempäälän kuntastrategiaan, Lempäälän luonnon monimuotoisuusohjelmaan (LUMO-ohjelma) ja Lempäälän kunnan ilmastotyön tiekarttaan.

Lempäälän kunnassa on käynnissä kokonaistalouden sopeutusohjelma 2024-2026, jonka tavoitteena on löytää ratkaisut kunnan taloustilanteen heikkeneviin näkymiin. Sopeutustoimet pitävät sisällään myös säästötoimia, minkä vuoksi Lempäälän kunnalla ei ole mahdollista kasvattaa maksuosuuttaan Vanajavesikeskuksen toimintaan esityksen mukaisesti. Rahoituskaudella 2026-2029 Lempäälän kunta voi mahdollisuuksien mukaan varata talousarvioon erillisrahoitusta Lempäälään kohdistuvien hankkeiden ja toimien osalta.

Lempäälän kunta ja kunnan alueelle sijoittuvat vesistöt eivät kuulu kokonaisuudessaan Vanajavesikeskuksen toiminta-alueeseen. Lempäälän kunta osallistuu jäsenenä myös Kokemäenjoen Vesistön vesiensuojeluyhdistys ry:n toiminnan tukemiseen.

Toimivalta: Lempäälän kunnan hallintosäännön 5 luvun 2 §:n ja 4 §:n mukaan yhdyskuntalautakunta on toimivaltainen päättämään asiasta.

Lisätietoja: yhdyskuntajohtaja, p.050 383 9608 ja ympäristöpäällikkö, p. 040 133 7257.

Esittelijä	Yhdyskuntajohtaja
Päätösehdotus	Yhdyskuntalautakunta päättää, että se osallistuu Vanajavesikeskuksen kuntarahoituskauteen 2026-2029 edellisten kausien mukaisesti maksuluokalla 0,5 €/asukas. Vuosittainen maksuosuus on siten esityksen mukaisella asukasmäärällä (24 854) yhteensä 12 427 €. Lisäksi hyväksytään, että vuosimaksut sidotaan jatkossa elinkustannusindeksiin ja indeksi huomioidaan osuuden laskennassa vuodesta 2027 alkaen.
Päätös	Yhdyskuntalautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti. Merkittiin pöytäkirjaan, että esittelytekstiin tehtiin seuraava tekninen korjaus: muutettiin "Iso-Kyynäröjärvi" muotoon "Iso-Kyynärö". Merkittiin pöytäkirjaan, että ympäristöpäällikkö Elina Laukkanen oli asiantuntijana läsnä tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon ajan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kunnanhallituksen edustaja Tuukka Liuha oli poissa kokouksesta klo 18.50-18.54 tämän pykälän käsittelyn aikana.

Merkittiin pöytäkirjaan, että kokouksessa pidettiin tauko klo 19.02-19.08 tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen.

Tiedoksi

Vanajavesisäätiön hallituksen pj. (anssi.lepisto@vanajavesi.fi)

Vanajavesisäätiön hallituksen vt. pääsihteeri (eeva.einola@vanajavesi.fi)